

II

У краї Косаля в великім лісі
Жив в давню давнину пустинник славний
Брахманець Вісвамітра. Походив він
З багатої сім'ї, не знав ніколи горя,
Мав жінку і дітей і жив щасливо.
Та, вичитавши у брахманських книгах
Про величезну силу й міць покути,
Котра перемага людську природу,
Дає безсмертність, силу, щоб в повітрі
Літать, вмирать і воскресать, в огні
Стояти й не горіти, навіть силу
Богів перемагать, небесні брами
Ламать і паном быть на всю вселенну,
Він забажав все те собі здобути.
Вглибившись пильно у святії книги,
Він вичитав із них усе: коли
І як потрібно братися до діла,
І як його вести, і як вершити.

i

Тоді покинув жінку, діти, дім,
Близ міста Косаля в великий ліс
Пішов і там в гущаві найгустішій
Серед гадюк, і тигрів, і дерев
Молився духом і мовчав устами,
В одежі із кори сухої, босий,
Простоволосий, постив, не змигнув
Ні разу оком у твердій молитві,
На терні спав і тіло сік різками,
Руками за гілляку учепившись,
Цілими днями висів над огнем
І дух свій углибляв в таємність Брами.

Так вісім літ минуло тій покуті.
Про Вісвамітру скрізь пішла по краю
Велика слава. Вчепії брахманці,
Святі аскети і царі побожні
Сходилися до нього, щоб послухать
Його розмови і його молитви,

Поцілувать його зів'ялу руку
І доступить його благословенства.
І говорив з усіма Вісвамітра
Розумно, людяно, та розтлівала
У серці в нього гордість безкопечна.
І подвоїв він ще свою покуту,
День в день доводив тіло до зомління,
Щоб дух скріпити, прояснити думку.

І вже дев'ятий рік отак минав.
Ще день один, ще ніч одна, й скінчиться
Страшна покута, дух розверне крила,
Просяє, наче сонце над землею,
Все обійме, всі таємниці зглибить,
Все опанує, і не буде в світі,
Ні понад світом для його границі.
Ще день один, та се найтяжчий день.
Найменша похибка, найменша слабкість
Чуття і волі знівечити може
Плід довголітньої його покути.

Стоїть в твердій молитві Вісвамітра,
Стоїть, мов камінь, не поворухнеться.
Лякає духів стать його худая,
Поморщена, порепана від спеки,
Корою вкрита, довгее волосся
Нечесане, скудовчене вітрами
І сльотами. Ще день один, ще ніч
Одна, і щезне сила всіх тих духів,
І перейде вона до Вісвамітри,
Що стане їх князем непоборимим.

Та владар духів Рудра бачив се
І в серці своїм вчув тривогу зимну,
І так почав сам в собі помишляти:
«Ще день один, а сей аскет худий
Покутою здобуде божу силу
І змусить нас усіх, щоб перед ним
Впадати на коліна, будь йому
Рабами й слухати довіку. Сила
Його молитви і його страждання
Не дозволя мені його торкнутися;
Покус моїх давно він не боїться.

Що ж маю я вчинити, щоб відразу
Понівечить весь плід його покути?
Як доведу його до того, щоб
Схибив в чім-будь у тій остатній хвилі?»

Так клопотавсь цар духів лісових,
Що любить всякі перепони класти
Святим аскетам та й усяким людям.
Так міркував, аж впав на добру думку
І зараз взявся виконать її.